

Pole minu tassike teed

Maire Raadik

Naistepäeva paiku said Helsingis kokku väliseesti emakeeleõpetajad, muu hulgas räägiti keele muutumisest ja ühe näitena tuli jutuks uus eesti väljend *pole minu tass(ike) teed*. Oleme selle tõenäoliselt üle võtnud inglise keelest, kus on ütlemine *not my cup of tea*. Teel on brittide kultuuris tähtis roll ning teega seotud väljendeid on neil muidki, nagu *not for all the tea in China* 'mitte mingi hinna eest' või *storm in a teacup* 'torm veeklaasis'.

Väljendil *one's cup of tea* võib inglise allikate väitel vanust olla vähemasti sajandi jagu. Algsest *my cup of tea* on nüüdseks saanud pigem *not my cup of tea*. Ehk teisisõnu: selle asemel, et öelda, mis meeldib, öeldakse nüüd populaarse joogi kujundi kaudu pigem seda, mis ei meeldi, mis pole mookamööda, mis pole minu jaoks. Huvitav oli aga ühe Helsingi üritusel osalenu tähelepanek: väljend on eesti keeles kodustatud, öeldakse ka juba „pole minu kohvitass“.

Kohv on ilmselt midagi eestlastele omasemat. Asta ja Katre Õimu koostatud eesti fraseologismide elektronsõnastikust ei leia kuigi palju teejoomise kohta, kuid on kümmekond väljendit kohvi kohta. Tuntuimad vahest salmike „Ära tee!“ – „Härä Tee ja proua Kohvi“ oma mitme variandiga ning väljendid *kohvile kutsuma* ja *nii et kohvivesi perses keeb*.

Kohvile kutsumine on piltlik väljend, millega tähistame noomimist, peapesu tegemist, päheandmist, arupärimist. Kohvile kutsuja on harilikult kutsutava ülemus ja vahel küsitakse pilkamisi, kas kohvi juurde konjakit kah anti. Aga mõnikord kutsutakse ka vaibale. Selle ühendi tagant paistab vene keele oskajaille kätte *вызывать ~ вызвать на ковёр* – seal, kus eestlane kutsub kohvile, kutsub venelane vaibale.

Uno Liivaku on oletanud, et ütluse taga on omaaegsed ülemuste kabinetid, kus maas olid punased vaibad, millele alluvaid

aru andma kutsuti. Kuid vaiba väljendit peaks tundma ka inglise keel: tegusõna *carpet* üks tähendusi Briti inglise kõnekeeles on noomimine ning väljend *on the carpet* märgib noomida saamist. Vene sõnastikudki vihjavad, et vaibale kutsumine võib olla pärit inglise keelest ja jõudnud vene keelde 1970. aastate paiku. *Carpet* ei pruugi neis väljendites ka olla tingimata põranda-, vaid hoopis lauakate.

Nii need väljendid risti-rästi rändavad ja läheb tarvis kainet meelt, et mitte iga moega kaasa minna ning hoida alal vanu armsaid asju. Olgu vaibaga, kuidas on, aga teetassil ei ole eesti kultuuris sellist tähendust nagu inglaste omas, mistõttu pole ka teega seotud väljendid meil niisama kõnekad kui inglise keeles. Suur askeldamine mingi tühise asja pärast on eesti kõnepruugis ka olnud ikka *torm veeklaasis*, mitte *torm teetassis*.

Postimees 30. III 2019